

CENTRO EXCURSIONISTA DE TERRASSA

Circular para los socios - N.º 125

Enero - Marzo 1967

Sumari:

QUAN LA NEU SE'N VA, per Narcís Bacardit.

† MAGÍ RUBÍ I MÉLICH.

RETORN DELS LLACS, per Francesc Palet i Setó.

ASCENSIÓ AL COMA D'ORRI, per Mateu Fusalba.

CAP A LA MOLINA AMB EL TREN BLANC, per Ramon Cabeza i Sabater.

ELS PRIMERS MIL ANYS D'UNA CIUTAT: ÈGARA (IV), per Ramir Masdeu.

CRONICA: Assemblea General anual reglamentària de socis. - Actes i conferències. - Campament Vacances - Guies de Sant Llorenç - Biblioteca.

SECCIÓ D'ALTA MUNTANYA: "Núria-Puigmal-Núria", per M. Planchat.-Guanyadors de la I Cursa Local d'Equí de Muntanya, Núria-Puigmal-Núria - Reunió General reglamentària.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA: "Els foïòmetres" (I), per Virgili Vera. - Premi per a un consoci.

EXCURSIONS REALITZADES.

GRAVATS: Detalls de l'excavació d'una necròpolis romana, ubicada en les proximitats de Can Amat de la Muntanya. Fotos Joan Altisen i Vera-Mellado.

PORTADA:

TOSSA D'ALP

FOTO: MANUEL PLANCHAT

Adherido a la
Federación Catalana de Montañismo
y
Federación Catalana de Esquí

Circular para los socios n.º 125

ENERO-MARZO 1967

CENTRO EXCURSIONISTA DE TERRASSA

Quan la neu se'n va

Un comentari de com ha vingut, com s'ha mantingut i com se n'ha anat la neu a través de diverses temporades, a més d'ésser un testimoni interessant, ens serviria de conhort en un any com l'actual, en el que la nostra neu, la de Núria i La Molina, s'ha burlat dels esquiadors. Ens demostraria que, en general, som víctimes de les mateixes influències que a l'estiu beneïm, les del mar Mediterrani i ens ensenyaria una mica d'humilitat: tot no ho podem tenir. I en sacrificar alguna cosa, la víctima és la nostra neu escombrada pels vendavals, fosa per hivernals fronts càlids o ablanida per humides boires.

Amb això, l'esquiador patriota que no petja altres neus que les de fronteres endins, ho acostuma a passar molt malament. Va veure amb il·lusió com els mitjans mecànics l'apropaven a les neus de les altures, on la seva imaginació somniava amb neus perpètuament «en pols». La realitat distava molt d'aquests somnis, esvaïts conjuntament amb la neu, pel nostre vell conegut torb.

Es creuria que després de tantes desventures, l'esquiador de la nostra terra ha passat a l'arqueologia. El que sorprèn és que ha esdevingut allò contrari i any darrera any ha crescut l'apogeu de l'esquí sense que els anys negres el perjudiquin en el seu meteòric increment. Sembla lògic que no hauria d'existir una afició que no té un suport natural, en aquest cas la neu, a favor seu.

I és que l'afició a la neu, l'esquí, va néixer com una faceta més de l'excursionisme. Fou i és abans que tot, amor a la muntanya i per això està ple d'aquesta saba que ha donat alè a la inextingible famí-

lia de somniadors a prova de totes les adversitats, agrupats sota la bandera de l'excursionisme.

Una enorme massa de nous adeptes s'està projectant damunt les nostres escasses pistes. La majoria van a passar el diumenge, com abans havien anat a buscar bolets i després aniran a les platges. Aquesta allau, amenaça el bon esperit de l'esquí i decanta perillosament la balança, en contra de la influència de l'excursionisme damunt d'ell, que abans solament era fregada i encara amb respecte, per l'esnobisme. Els excursionistes-esquiadors hem vençut totes les calamitats atmosfèriques però, superarem l'èxit arravatador i mediocritzant que ens ha portat el progrés?

Narcís BACARDIT

NECROLOGICA

MAGÍ RUBÍ I MÉLICH

Amb certa regularitat el fenomen de l'evolució de les generacions ens arreballa éssers estimats. Aquest fet tan natural i que hom qualifica de «lleï de vida», ens impressiona amb més o menys afecció.

En el cas que ens ocupa hem de reconèixer que el trànsit de «l'avi Rubí», soci n.º 8 del CENTRE, ha estat molt sentit a casa nostra. Velles i noves generacions han coincidit en aquest sentiment de condol propi dels humans i que sols el sentit religiós és capaç de fer-nos superar.

Ens atreviríem a dir que amb el traspàs d'En Magí, desapareix tota una institució a casa nostra; el fidel guardià dels antics locals del carrer de la Quadra, del Camí Fondo i de l'actual del carrer de Sant Pere; l'home de memòria inigualable que en les vetlles dels nostres Casals havia atret l'atenció del jovent tot donant-los a conèixer fets històrics, acudits o anècdotes del més pur sabor local.

A la seva família els preguem acceptin el nostre més sentit condol i als nostres associats la recomanació d'un record, una oració per l'etern repòs del consoci traspassat.

RETORN DELS LLACS

Vall de Cardós, juliol del 1964

*Aquest pànic del viure en silenci
de pensar sempre en el dia proper o llunyà,
en la fita de la nostra solitud.*

Els llampecs fuetegen l'espai.

Llengües de foc ondulants que serpentegen en la grisor del cel.

Oh, quina mà tan colossal mou aquestes deixuplines esfereïdores!

Una d'aquestes vergassades vindrà per mi?

Tot seguit penso que no sóc tan dolent, per a fer-me mereixedor de semblant càstig.

Però, qui sóc jo per a judicar que sigui bo? Només perquè abans he cregut que no era dolent?

Tinc els meus dubtes.

Vull examinar en un moment el meu passat. L'aigua que cau amb força i els trons, m'eixorden els pensaments. El líquid element em xopa i regalimeja per tot el cos i em fa un gran bé. M'asserena.

Perquè un arbre que tinc ara al davant, fou el preferit, fa ja temps i anys d'un llampec fulminador?

Quin espectre és ara del que fou: recargolat, cremat, retut. Les restes del seu brancatge, a trossos negre i a trossos blanc. Cadavèric. Havia estat un ésser ple de vida, arrogant com tants d'altres companys seus. Altiu. I un bon dia, o mal dia, el càstig total. L'anihilació. Com és que ell fou l'escollit per aquesta fi?

I en veig un altre i un altre... Fins alguns romanen trossejats per terra. Tenen la llançada al mig del cor. Perquè?

Quina esgarripança de pànic i quin Parenostre començo, que no acabo... Déu meu!

Xipollejant entre el pedruscall i les branques, sacsejades pel vent furiós, em distrec d'aquestes reflexions.

Ara només penso en fugir d'aquesta situació tan compromesa.

Quan sóc a aixopluc, assegut a l'escó, vora la llar de foc encesa i ja ben peixat, replantejo les coses de nou. Segurament no n'hi havia per tant. Els meus raonaments eren exagerats.

Però la por de la mort hi era. Això sí. Una por cervical, un instint primari.

Es clar que, hi pensem tan poc en la nostra mort de cada dia.

Francesc PALET I SETÓ

Croquis pirinencsAscensió al Coma d'Orri

El cim de Coma d'Orri —també anomenat Muntanya de Rubió— es tractava per a mi, com un dels cims classificats per assolir-lo. El motiu del meu interès per a conèixe'l, nasqué ja de jovençana edat amb la lectura d'una excursió realitzada per Mossèn Jacint Verdager per aquelles comarques del Pallars, que si avui estan inconegudes i oblidades, no cal dir com devien ésser-ho en l'època d'aquella excursió, realitzada envers l'any 1883.

Verdaguer parla d'aquesta regió pirinenca com a cosa tan remota i impossible de coneixement, i les seves impressions i anècdotes de la mateixa, segreguen un tal grau d'aventura, d'interès i contenen unes tals excelsituds, lloant el paisatge, les boscúries, la solitud i la pau d'aquelles valls verges, que aquesta ascensió —no cal negar-ho— constituí una de les obsessions més persistents de la meua vida muntanyenca.

Per fi, vàreig trobar l'ocasió de encomanar el meu entusiasme aventurer a un grup de molt bons companys, amb quins ja havia coincidit en anteriors carreres pirenenques. Així va ésser, com a inici d'una travessia de vacances, que passant per la Vall de Santa Magdalena, Valls de Salòria, d'Os, Ferrera de Tort, Valls de Cardó, Vall Ferrera i Andorra, havia de finir a la Cerdanya —per fi, direu!— vàreig proposar sota la meua responsabilitat, començar-la per Rubió, Sant Joan de l'Herm i el pic de Salòria, també tan lloat pel nostre més gran poeta.

El primer inconvenient en què topà la meua responsabilitat, fou el d'aconseguir un mapa qualsevol de la regió. Això em va convèncer encara més del total abandonament d'aquelles terres incògnites. Amb millor voluntat que tècnica, vàreig dissenyar de manera rudi-

mentària, un gràfic carener, extret d'una vulgar guia automobilística. Mes, una volta finalitzada la meva tasca, resultà aquesta, més semblant a un clixé de radiografia d'una caixa toràxica humana, que no un mapa per a orientació excursionista.

Arribaren les vacances i junt amb tots els meus companys expedicionaris, partírem de la Seu d'Urgell, muntats sobre una inestable i bellugadissa muntanya de llaunes de llet, carregades sobre el camió-correu de la ídem. Descriure l'emoció d'aquest viatge per les muntanyes urgellenques, és quasi impossible, ja que la llei de la gravetat i la de conservació, ens tingueren aferrats com a vulgars lla-gastes a qualche punt relativament fixe de la trontolladora màquina, durant les quatre hores llargues que durà el viatge, ja sia vencent insòlits camins perduts entre pendents arrasats, davallades terrorífiques o bé, travessant prats, aiguamolls o atapeïdes boscúries. A la fi, cruixits i baldats de carn i ossos, ja a plena vesprada, davallàrem a no masses minuts del poblet de Rubió, del que crec, hi resta —o hi restava— una sola casa habitada.

Sopàrem parcament amb el contingut primer de les nostres motxilles. Sopats, els rubionencs supervivents del darrer èxode massiu, ens feren dormir dins un irrisori estable, amb companyia d'un misteriós individu francès (?) vingut ningú no sabia d'on, del qual ens frapà del seu pobre i reduït utillatge de motxilla, la seva rara vaixel·la. Consistia aquesta, en un vertader mostrari de llaunes de conserves buides. Així vegérem durant el sopar, menjar una sopa clara, servida dins una ampla llauna que havia contingut llegums. Per a beure llet, n'utilitzà una de sardines, tamany mitjà, etc. A més d'aquesta particularitat i degut a la seva característica pintoresca i suggestionadora, aquest individu s'ha incorporat a la meva galeria mental de tipus dignes de recordança, coneguts a muntanya.

Compartírem també l'hostatge —o millor dit, l'usurpàrem— a una munió d'animals domèstics diversos, dels quals se'n solen sempre trobar en aquestes vertaderes Arques de Noé, acorades per les nostres muntanyes i entre les quals, recordarem sempre un ramat

d'indòcils i grinyoladors porcells i d'una mula que ens feu tremolar tota la nit, amb les seves guitzes, que probablement simbolitzaven el seu enuig per la nostra presència.

Passà la nit. Sortí el sol. Els porcells pararen de grinyolar i la mula d'engegar guitzes a les parets. Tan bona disposició dels nostres companys de cambra, no sabérem realment aprofitar-la. Constatàrem que el cel era molt blau i l'aigua molt freda i partírem del plàcit hostatge amb molta son, no sens, emperò, acomiadar-nos del diguem-ne francès, qui feia les seves ablucions matinals amb l'ajuda d'una nova llauna, encara no vista per nosaltres, així com també dels dolços porcells; de la mula rencorosa i fins i tot, d'un gros gat negrós i sinistre, quin a mitja nit, ens donà un terrible ensurt saltant sobre el nostre ventrell, en plena eufòria de caça nocturna.

L'aire era viu. Neixia el dia i reneixia el nostre entusiasme. Just eixits del microscòpic poble, atacàrem els drets i monòtons pendents del Pic d'Orri. L'ascensió —cal dir-ho— constituí el que en l'argot excursionista sol dir-se, «una solemne butifarra», de la qual sols ens distraigué, —o ens atemoritzà— el vol de dos grossos aligots aletejant durant llarg espai de temps, sobre les nostres testes. Finalment, després del llarg deambular per un paisatge de nul·litat efectiva, sota un sol matiner i valent, aconseguírem després d'haver sofert diversos miratges de culminació final, vèncer el sospirat cim. Arribats al seu lloc —ara no goso dir-ne, cim— quedàrem decebuts. Trepitjàrem un modest monticle herbós sense dignitat de la seva altura, ni de la seva importància geodèsica. Aleshores vàrem recordar l'encertada frase de Verdaguer, que digué que aquesta grandiosa muntanya, era com un gran gegant, mes sense testa.

Però, ah! El nostre desengany, durà ben poc. Adreçàrem els ulls vers la part pirinenca i restàrem astorats davant l'amplitud magnífica de visió que des d'allí es gaudeix. El matí era clar i l'atmosfera nítida i esplendorosa.

No penso pas anomenar tots els cims, les valls i les regions que des d'aquest cim s'oviren. Sols diré que és un espectacle tan bella-

ment, tan sàviament administrat, que els seus jocs de contrastos: Obagues i erms; valls i cims; aigües i neus, constitueixen sens dubte, el mirador ideal per a la contemplació i l'anàlisi de la més formidable i vasta panoràmica de zones pirinenques de la nostra terra, d'Aragó i de França.

Frapa de debò veure aprop, rera la vall de Santa Magdalena que s'obre sota nostre, les Valls Ferreres amb els cims apar propers de Monteixo i d'Estats i al seu costat, la xamosa Vall de Cardó, dividida simètricament ens dues parts pel superb massís de Certescans amb el seu cim nevat i alterós, invencible per a nosaltres fins a la data. Més enllà, a ponent, els cims característics del Pallars: Encantats, Peguera, fins a culminar amb les màximes altures pirinenques: Aneto i Maladetta, oferint-se com una gegantina garlanda de neus i gels, sota un cel infinit i difuminat per la llunyania. Molt aprop nostre —resultà lluny per la realitat de la difícil marxa a través de boscos selvàtics— a l'inici de la Vall de Santa Magdalena, rublerta de la més atapeïda boscúria catalana, enmig la qual, resten les runes del cenobi de Sant Joan de l'Herm, l'airoso piràmide del pic de Solòria, amb la seva altíssima cascada, llançant-se del bell mig de la seva llisa paret de ponent, cara a nosaltres, ens recorda la fita per a demà.

La jornada s'esdevenia curta de temps. La distància prevèiem llarga i curullada d'incògnites. Calia marxar.

Ens acomiadàrem del cim vençut, de les seves perspectives úniques i començàrem la dubtosa davallada vers Sant Joan de l'Herm, camí del suggestiu Salòria.

Davallàrem bon xic, fins trobar-nos dins una delirant carena boscosa, quan... Mes, per a què continuar narrant, si això bé podria ésser tema per un nou «croquis»? Ja està dit! Com que tard o d'hora no resistiré la temptació de contar-vos-ho, i a més, com veieu acabo l'espai de paper destinat, per avui, prou n'hi ha. Gràcies, amics.

Mateu FUSALBA I BOSC

Cap a La Molina amb el tren blanc

Els esports de neu, que van iniciar-se en el nostre país a començaments de segle, han aconseguit àmplia difusió i han augmentat progressivament els seus adeptes, especialment els qui es dediquen a esquiar, modalitat que compta amb milers d'entusiastes a tot arreu on la neu no és un fenomen atmosfèric estrany.

El nostre Centre, com cada any, va programar per als mesos de gener, febrer i març una sèrie de lliçons pràctiques d'esquí i algunes competicions que foren força concorregudes.

Per tal de comprovar els avanços realitzats, un diumenge vaig traslladar-me a La Molina amb el tren blanc, que anava ple d'esquiadors amb els seus estris. La força avassalladora de l'esport i la massa de jovent i gent madura que omple cada festa d'hivern l'estació i les pistes de La Molina han aconseguit trencar la indiferència de bona part del públic de les grans ciutats. Vaig ésser testimoni de les possibilitats i atractius que ofereix la vall, malgrat la seva manca de neu part de l'hivern; però en la segona quinzena de febrer hi va nevar abundantment fins aconseguir-se espessors de neu que va satisfer els esquiadors més exigents i donava un meravellós aspecte a la vall.

Per un cantó hi veiem La Solana i altres construccions. Per l'altre, hi trobem la Pista llarga, la zona de Super-Molina o Font Canaleta, amb els seus hotels.

En quant a remunts mecànics, ultra els telebancs, telesquís i trineus, hi veiem també una nova instal·lació: el segon tram del telecabina a la Tossa d'Alp, amb capacitat per a transportar 400 persones per hora, a una velocitat de quatre metres per segon. Hom sense moure's del telecabina (anomenat tele-ou per la seva forma ovoide), és transportat a 2.537 metres d'alçada, a la mateixa Tossa, la muntanya més alta de La Molina. Junt a l'estació superior d'aquest telecabina s'hi va inaugurar el restaurant més enlairat d'Espanya, el «Niu d'Aguiles», mirador excepcional.

Crec que l'esmentada vall ha entrat en una fase decisiva d'expansió per al desenvolupament del turisme d'hivern i la pràctica dels esports de neu.

Ramon CABEZA I SABATER

Els primers mil anys d'una ciutat: Ègara

(De l'any 300 a. de C. al 700 d. de C.,
períodes ibèric, romà i visigòtic)

IV

LA FUNDACIO URBANA I EL SEU RITUAL

La fundació d'un poblat o urbs romana, estava regulada per unes normes de caràcter ritual o religiós. Aquest ritus, devia tenir una gran semblança amb el que se'ns descriu en forma un xic llegendària, de l'acte que tingué lloc en l'any 754 a. de C. en ocasió de l'establiment de la que havia de ser més tard la indiscutible capital de tot el món llatí: Roma.

Dita històrica cerimònia, fou ordenada i presenciada pels dos germans bessons, aquells que es diu varen ésser alletats per la mitològica llopa. L'actitut burleta de Rem, al traspasar en forma menyspreativa i incrèdula, el solc considerat sagrat, tot just acabat de traçar per l'arada conduïda pels augurs, promogué l'airada i brutal reacció de Ròmul, que cometé un dels més famosos fratricidis que la història humana recorda, després del de Caín.

Amb aquest cruel i sever càstig, Ròmul, volgué demostrar, que

tot aquell que pretengués entrar en forma violenta o incorrecta dins d'una ciutat romana, havia de morir inexorablement.

Un cop elegit el terreny i planejada la situació que havia d'ocupar la ciutat que es desitjava bastir, eren consultats els Déus, i ja demostrats amb tota evidència de que els obligats auguris i presagis es manifestaven absolutament favorables, es procedia a senyalitzar el centre de la futura urbs, que sempre corresponia al lloc destinat a la plaça principal, que en tota ciutat romana, no era altre que l'anomenada «àgora» o «fòrum».

Una alta estaca de fusta, o un monolit, serviria de punt de referència i també de mira —el «groma»—, i aquesta fita emplaçada en el centre gravitatori de la futura ciutat, era molt convenient tingués una perfecta verticalitat que es comprovava mitjançant la plomada.

El dia de l'acte solemne de la fundació, els sacerdots o flàmines, i també els augurs, sostenint en

la mà dreta el característic bastó curvat o «lituus» reunits en el lloc elegit a punta de dia, esperaven es produís la sortida en l'horitzó de l'astre-rei, i un cop l'aurora posava al descobert l'inici del disc solar, es traçava a terra la línia visual que desde el punt de referència anava en direcció a Febus en el seu moment «orto», —segons la terminologia astronòmica—, i aquesta seria exactament l'orientació de ponent a llevant, que seguiria una de les dues principals vies ciutadanes, coneguda amb el nom de via Decumanus. Els carrers secundaris orientats en la mateixa direcció a dita via, s'anomenaven «decumanis».

Dit monolit, servia per contrarestar la justesa de la línia que creuant-se perpendicularment al seu peu amb la que primer fou traçada, indicaria la direcció de l'altra via major, dita «Cardo». Els carrers de menor categoria en igual orientació, tenien per nom «cardines».

Aquest contrast o prova abans dit, es feia, determinant la direcció de la sombra, projectada per la referida fita, en el moment de la seva mínima extensió, que és precisament quan el Sol es troba en el seu punt més alt o migdia.

«Cardo», equival a frontissa o polleguera, ja que l'eix nord-sud era considerat el punt de rotació

(en realitat sols aparent) de la volta estel·lar.

«Decumanus», és una paraula, que creiem pot tenir alguna relació amb els deu dits de les mans, i segurament prové, del clàssic i conegut mètode per a determinar la posició dels quatre punts cardinals, com és, el de mirar l'astre solar en el moment en que està situat en el zènit de la seva trajectòria diurna, i aixecant els braços formant un angle recte amb la línia del cos, els dits de la mà dreta, senyalen l'oest, i els de l'esquerra l'est, i per consegüent el nord, està situat exactament al darrera de la visual, i aquesta està encarada al Sud.

Un cop conegudes les orientacions a donar a les vies principals, els romans, traçaven el perímetre rectangular que tenien projectat donar a la urbs, que havia de limitar l'àrea total a urbanitzar, quin recinte consagrat a «pomerium», seria degudament enmarcat per unes sòlides muralles que cuidarien de la defensa de la població.

La cerimònia religiosa de la fundació, era executada, utilitzant una vedella i un toro, junyits a una arada de bronze, que el sacerdot dirigia agafat a l'esteva, procurant sempre que la rella de l'arada seguís rectament la línia previament marcada.

En aquesta operació calia po-

sar-hi la màxima cura, a fi de que la terra aixecada per l'arada, caigués tota a l'interior del recinte, quin mur continuat de terra remoguda, simbolitzava el futur mur de defensa. El solc format per la rella, corresponia al vall o fossar. En el lloc on es preveia l'existència de les portalades, que ordinàriament sempre era en el punt mig de cada costat urbà, s'aixecava la rella, a l'objecte de deixar un espai lliure a la consagració. Un cop l'oficiant havia completat el recorregut del quadrilàter urbà, es considerava finiquitada la cerimònia fundacional.

En la urbs de la romana Ègara, —segons autoritzada opinió del Sr. Serra-Ràfols—, degut a les especials condicions topogràfiques del terreny, donades per la presència dels profonds torrents de Vall-Paradís i Santa Maria, sols seria necessari construir na sòlida muralla, en la seva part nord, i aquesta obra de defensa, possiblement deuria trobar-se en les proximitats i igual direcció de l'actual carrer de Castell.

Creença aquesta que per no haver-se realitzat mai en dit punt, les oportunes i convenients recerques arqueològiques, no s'ha pogut confirmar ni desmentir la justesa de l'expressada asseveració.

LAPIDES MONUMENTALS ROMANES EGARESES

En les parets de l'església de Santa Maria, hi han encastades dues làpides del segle II. Una d'elles pot datar-se amb molta seguretat en l'any 139, i quin text epigràfic, es el següent: «IMP. CAESAR / DIVI HADRIAN / FIL. DIVI TRAIANI / PARTHIC. NEPOT / DIVI NERVAE / PRONEP. T. AELIO / HADRIANO / ANTONINO AVG. PIO / PONT. MAX. TRIBVNIC / POTESTATI COS. II / DESIG. III P.P. / D.D.M.F. EGARA».

La traducció és aquesta: «Per Decret dels Decurions del Municipi Felix (o Flavi) d'Ègara, a l'Emperador Cèsar Titus Aeli Adrià Antoninus August Pius, fill del diví Adrià, nét del diví Trajan Parthic, besnét del Diví Nerva, Pontifex Màxim amb Potestat Tribunícia. Cònsul dues vegades, i per tercera novament designat. Pare de la Pàtria.»

L'altra diu així: «Q.GRANIO / Q. FIL. GAL / OPTATO. II VIR / EGARA TRIBVNO / MILITUM / GRANIA / ANTHUSA / MARITO / OPTIMO / L. D.D.D.» i quina traducció és: «Grania Anthusa en el Lloc Designat per Decret dels Decurions al seu Optim Marit Quintus Granus fill de Quintus, de la tribu

Galèria, volgut Duumvir, Tribú i Militar d'Ègara».

Sota el mosaic romà del segle III-IV, que cobria totalment el sòl de la basílica paleocristiana, s'hi trobà un fragment de làpida del segle I, dedicat a l'Emperador Octavi Cèsar August, contenint la següent seccionada epigrafi: IMP. / AVG. I / EX-TESTA /. Aquest troç d'albini marbre, amb tota seguretat formava part d'una monumental inscripció adossada al temple consagrat al diví August.

LAPIDES FUNERARIES

Entre els restes petris de l'antiquíssima capella de Santa Eulàlia, quins materials foren aprofitats per a construir l'actual ruïnós i malgirbat pont de Sant Pere, s'hi descobrí una làpida funerària amb aquest text: «TITINAE P. F. / BASTOGAVNINI / M. LICINIUS / NEITINGELES / CONJUGI / » quina interpretació pot ésser aquesta: «Marc Licinius Neitinbeles a la seva muller Titina Bastogaunini, filla de Publi.».

En una masia prop de Rubí, fou treta a la llum, una formosa làpida de marbre, del segle I, amb aquesta inscripció: «L. PORCIUS. NE / POS.H.S.E. AN / XXVII P.L. F. SE / RANA. MATER». Si completem el text

llatí, diu: «Lucius Porcius Nepos H(ic) S(itus) E(st) An(norum) XXVII P(ecunia) L(egata) F(egata) F(ecit) Serana Mater», i estimem que la traducció molt possiblement s'acosti als següents termes: Luci Porcius Nepos, de 27 anys, aci jau. La seva mare Serena, amb els diners llegats (o herència) el feu construir (un monument funerari).

A can Poal (Bòvila Almirall) s'hi desenterrà un bocí de marbre blanc que contenia aquests seccionats mots: «..NO/...R.S./...IV/...VS/...RI, que per descomptat és impossible de desxifrar.

En l'anvers, hi figuren esculpides unes guirnalles de molt fina execució. Sembla tractar-se d'un fragment de sarcòfag, molt probablement del segle II.

NECROPOLIS I SEPULTURES DE LA ROMANA ÈGARA

El dia 4 d'abril de 1953, al realitzar unes obres en el pati de la casa n.º 43 del carrer de la Fontvella, propietat d'en Eudald Aymerich, fóren descobertes sis sepultures construïdes amb «tegules» i «imbrices», orientades cinc d'elles de nord a sud, i l'altre de temps un xic posterior d'est a oest.

Les cobertes eren en forma de secció triangular, formada per dues tegules apuntades, a excep-

ció d'una, que sols era triangular en la part del crani, essent plana en el restant, i tenint un forat d'uns 11 centímetres de diàmetre en la tegula corresponent als peus del difunt, per on era possible realitzar les ofrenes, tal com era costum entre els pagans.

L'únic objecte de valor trobat en aquestes sepultures, fou un tros de fibula de bronze. Hi han notícies, de que en anteriors ocasions, ja havien estat trobades en aquest mateix lloc o en les seves immediates proximitats, altres enterraments d'igual tipus, als que per desgràcia no es dedicà l'atenció que tals vestigis són mercedors.

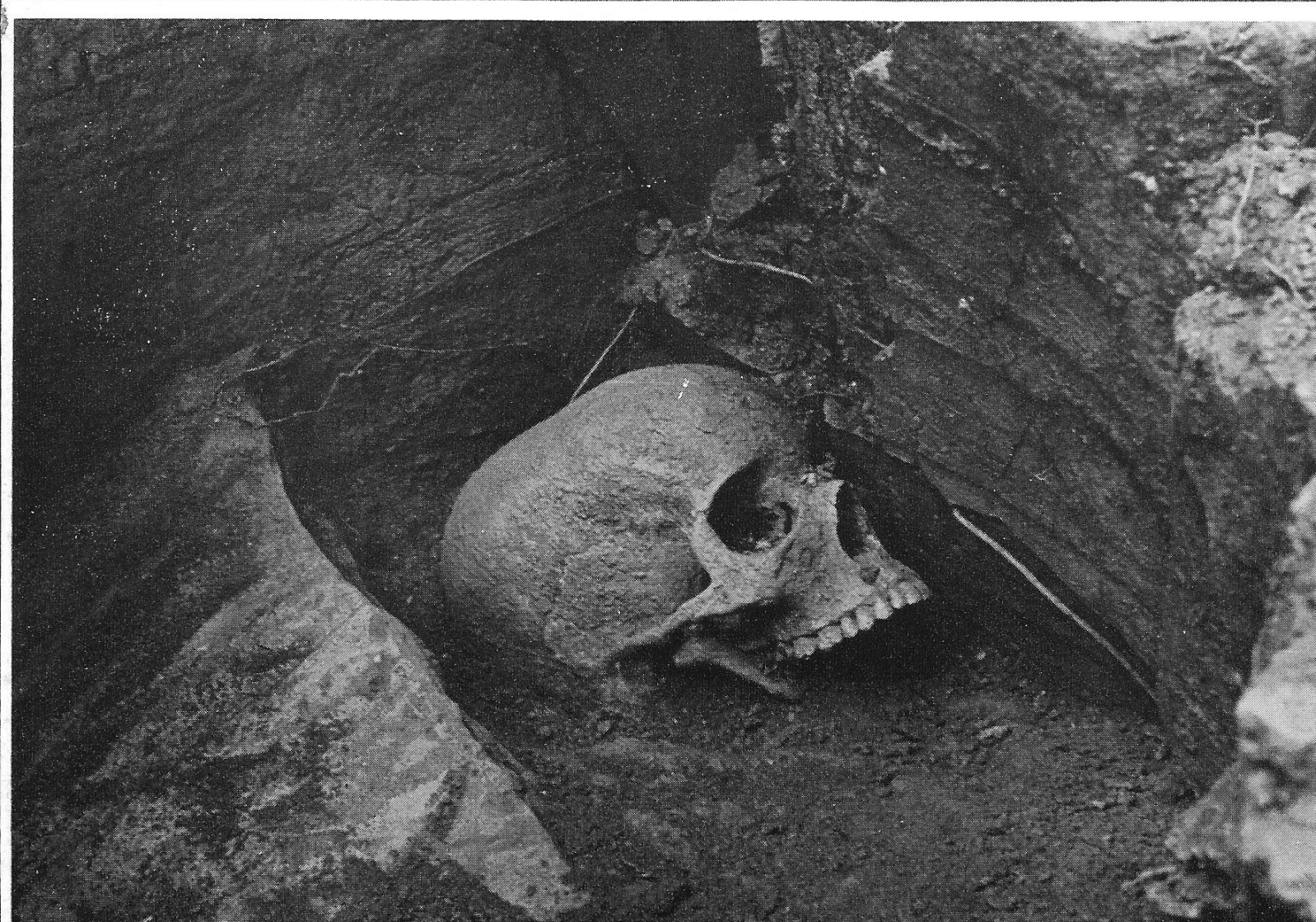
El dia 3 d'octubre de 1953, a uns 9 metres de distància de l'ermita de Can Anglada, en la seva part nord i a uns 0'40 m. de profunditat, fou descoberta una sepultura de secció triangular amb les corresponents tegules i imbrices, orientada de oest a est, contenint l'ossada de dos cadàvers. S'hi trobà un troç d'aram, que devia tenir originalment una funció de sivella o fibula.

Al construir una casa en el solar n.º 74 del carrer d'Angel Rodamilans, de la barriada de Can Anglada, s'hi descobrí un sarcòfag de plom, junt amb altres sepultures de tegules. Aquesta notable troballa, estava orientada en direcció oest-est, i anava pro-

tegida per tres tegules de 69 cms. de llarg per 55 d'amplada, amb un gruix de 2 a 2 centímetres i mig, posades sobre el sarcòfag. Pel cantó nord, unes altres 4 tegules feien igual ofici, aquestes situades verticalment. Paral·lelament tres sepultures de tegules, en una de les quals s'hi recollí uns claus de ferro, senyal evident de que un dels cadàvers fou posat dins d'una caixa de fusta.

El sarcòfag de plom, és de forma rectangular, de 1,93 metres per 0,48 m. d'amplada i 0,36 d'alt, (sense comptar la cobertora), amb un gruix irregular que va dels 3 als 5 milímetres. La tapa té dos elements del mateix metall en la part superior a manera de nanses. Els exteriors de la caixa estan decorats amb unes estampacions de línies de perles que formen unes metopes, dins les quals hi figuren quadrigues amb el seu corresponent carro. L'auriga que en una mà sosté les regnes, amb l'altra fustiga els cavalls. En la part alta hi han unes testes femenines de 2,80 centímetres. La quadriga hi està estampada 34 vegades i el cap femení 27.

En la plaça de Mossèn Homs, al davant de les esglésies de Sant Pere, així com en l'interior del recinte eclesial, s'hi han trobat diverses sepultures, ja en forma de sarcòfag, cista, o a base de tegules.

En el carrer de la Rectoria, s'hi descobriren vàries sepultures de ceràmica romana, que sembla continuen en direcció a l'hort de la casa rectoral. Aquest lloc que acabem de citar, no s'hi han fet mai excavacions, i no és agosarat preveure que poden trobar-s'hi coses d'extremat interès arqueològic i històric.

Aquests últims dies, voluntariosos elements del nostre Centre Excursionista, procedeixen a l'excavació d'una necròpolis romana, ubicada en les proximitats de la finca de Can Amat de la Muntanya. De moment, s'hi han localitzat cinc sepultures. Tres d'elles, construïdes amb tegules i imbrices, estaven quasi del tot destruïdes. Garbellada la terra de les seves immediacions, sols s'ha trobat un petit fragment de vidre romà, corresponent a un desaparegut vas d'ofrenes. Una sepultura d'un petit infantó, feta amb pobríssims materials, com és l'aprofitar una àmfora ja originalment trencada, com a cobertora, i una tegula fent de llit de la sepultura, no s'hi ha observat en el seu interior res d'important, i sí que la terra que l'omplenava havia absorbit i dissolt els tendres ossos del petit difunt...

El dia 5 d'aquest mes de març de 1967, va començar l'estudi de la sepultura descoberta i encara intacta, formada amb tègules i

imbrices posades triangularment. La seva orientació va de oest a est, per lo que es creu, sigui un enterrament de ritus cristià, fet molt modestament. La gran quantitat de terra que l'envoltava, ha preservat la seva integritat.

De moment s'ha sols extret el crani, que a jutjar per les seves condicions i tamany, sembla ésser d'una dona relativament jove, ja que a més de tenir una perfecta dentadura, aquesta no manifesta un apreciable desgast, sempre obligat quan aquest element del cos humà porta molts anys de servei masticatori.

De no sorgir altres dades, que modifiquin la nostra primera impressió, direm, que pot tractar-se d'una sepultura realitzada dins el període paleocristià, o sigui entre els segles IV o V de la nostra Era.

En el present butlletí, figuren unes fotografies de la interessant troballa, fetes durant els treballs excavatoris realitzats pels nostres consocis.

Des d'ací, volem agrair, l'entusiasta i valuosa col·laboració de tots els participants que tan generosament han aportat el seu esforç en mires a ampliar el coneixement del nostre important passat. En una pròxima oportunitat esperem poder donar més detalls.

Ramir MASDEU

Crònica

Assemblea General anual reglamentària de socis

Celebrada el dia 25 de gener, presidint el senyor Carles Ballbè, juntament amb el tresorer Sr. Ramon Pitarc i el secretari Sr. Joan Soler.

D'acord amb l'ordre del dia foren aprovades l'acta de la Reunió anterior, i es passà a detallar les activitats desenrotllades al llarg del curs de 1966, que foren molt nombroses tant en l'aspecte purament muntanyenc com en el social i cultural.

Destaquen l'organització de diversos Cursets en les especialitats d'Escalada, Espeleologia i Esquí. Els Campaments d'Alta Muntanya (vacances), d'Hivern sobre neu, de Tardor, etc. Les festes de les «Diades de Germanor», «Sant Bernat» i «Comiat de Quintos». Organització i participació en Marxes Excursionistes de Regularitat, «Rallyes» de Muntanya i d'Esquí, Campionats del Vallès, etc.

En l'aspecte d'escalada es feren ascensions molt meritòries, entre elles diverses primeres absolutes a la Vall de Pineta, i ascensions a la Roca Ordiguer, en el Cadí, Tosal del Mallo a Ordesa, i difícils escalades a Montserrat, etc.

Dintre els diversos actes culturals, tingueren lloc en el nostre Saló catorze vetllades entre conferències, sessions de cinema i diapositives. Es van celebrar tres exposicions i un Concert a càrrec de la nostra Coral. S'organitzaren diverses visites de tipus cultural i tradicionalment per la Festa Major s'hi instal·là el XXXI Saló de Fotografia, de caràcter nacional.

En aquesta memòria queden només reflexades algunes de les activitats diguem-ne tradicionals del Centre, ja que no és possible detallar individualment les de tots els socis, que són innumbrables.

Seguidament el tresorer, per la seva part, va donar a conèixer l'estat de comptes, que dintre les limitacions que presuposa una quota de soci molt petita, es poden qualificar de satisfactòries.

Per últim, el president Sr. Ballbè, explicà a l'assemblea la composició de la Junta per al Curs de 1967, va felicitar especialment a les colles de joves muntanyencs de casa nostra per l'autèntica categoria de les seves ascensions, donant les gràcies a tots els socis per la seva provada estimació en vers el Centre. Remarcà

també la necessitat de col·laboració de tots plegats en las tasques de la Junta perquè l'obra del Centre continuï i cada any sigui més important.

La nova Junta està formada pels següents senyors:

President: *Sr. Carles Ballbè.*

Vice-President: *Sr. Joan Altisen.*

Secretari: *Sr. Francesc Palet.*

Tresorer: *Sr. Antoni Garriga.*

Publicacions i Propaganda: *Srs. Elies Soriguera i Josep M.ª Martí.*

Bibliotecari: *Srs. Ramir Masdeu i Jaume Figueras.*

Vocal d'excursions: *Sr. Francesc Peric.*

Vocal S.A.M.: *Sr. Jaume Galofre.*

Vocal Esquí: *Sr. Narcís Bacardit.*

Vocal Fotografia: *Srs. Virgili Vera i Josep Mies.*

Vocal Coral: *Sr. Isidre Vives.*

Vocal Ciències i Arts: *Sr. Ramir Masdeu.*

Vocals: *Sr. Manuel Planchat, Sr. Josep Boada i Sr. Joan Soler.*

Actes i Conferències

- El dia 16 de desembre i com a «Benvinguda a la Neu», es projectà una sessió de films d'esquí, cedits per l'Oficina Francesa de Barcelona.
- La Missa del Gall, fou celebrada com en anys anteriors, a l'Església Parroquial de Sant Pere de Rellinàs. La Coral del Centre, sota la direcció del seu mestre senyor F. Rius, cantà la missa, essent molt nombrosa l'assistència.
Després de la celebració litúrgica, en un local del mateix Rellinàs, els assistents es congregaren per al tradicional piscolapis, posant-se de manifest l'alegria pròpia del dia, en cants i fent jocs, alguns d'ells en molèstia d'altres assistents.
- Durant els dies nadalencs i de principis d'Any, va ésser exposada en el Saló d'actes una mostra pictòrica dels joves artistes locals Srs. Francesc Abad, Rosa M.ª Cortazar i Joan Safont, els tres amb moltes inquietuds.
El pessebre, enguany fet per artistes de vanguardia, resultà incomprendiu per a molts visitants, era més un missatge en plàstica que un diorama.

- El dia 13 de gener i amb motiu del Comiat de «Quintos», el Sr. Antoni Villena projectà i comentà diapositives en colors i una pel·lícula, sobre la seva gesta conjunta amb els Srs. F. Casanellas i R. Godia, de «37 dies a través del Pirineu amb Esquís». Des de Fuenterrabia-Irún fins a Roses, amb ascensions a importants cims. Els tres muntanyencs van travessar tot el Pirineu amb esquís, ço que ens explicà l'esmentat Sr. Villena, essent llàstima que la importància i l'esforç esportiu no fos realçat per unes més belles fotografies i per una més clara dissertació.
- El dia 10 de febrer, els cineastes amateurs locals Srs. Jordi Tomàs, Joaquim Parellada i Màrius Garcia, ens mostraren en una sessió de cinema les possibilitats dels films de 8 mm. Documentals, films d'argument i de fantasia, van anant-se projectant sobre la pantalla blanca, fent la delícia dels concursants que ompliren el saló d'actes.
- Les dissertacions del Dr. Eduard Padrós de Palacios sempre són esperades en el Centre i la que va donar el dia 24 de febrer no va ésser excepció. Va fer la presentació el Sr. Jaume Fabrès, posant de manifest la personalitat de trota-mons i erudita del Dr. Palacios, i el seu gran amor a les coses de l'excursionisme, posat en evidència en els molts anys que va presidir la Federació Catalana de Muntanyisme. Amb paraula fàcil i amena, el Dr. Palacios, després d'un breu preàmbul, va entrar en tema, i a través d'un montatge de magnetòfon, va projectar i comentar més de 200 diapositives en color, sobre les antigües civilitzacions de l'Asia Menor, fruit del seu viatge per aquelles terres. Començant per Constantinopla i la nova Turquia reflexada en la ciutat d'Ankara, a través del vell país dels Hititas i passant per el Mar Caspi, arribà fins Persia, amb Teheran, Yspahan i les majestuoses ruïnes de Persèpolis.
Lo inèdit del tema, i les excel·lents fotografies, unit a l'amena narració del conferenciant, van fer viure la sessió, profunditzant així en els costums i arts de les antigues civilitzacions de l'Asia Menor.
- El senyor Francesc Gurri i Serra, col·laborador de «La Vanguardia Española», sobre rutes inèdites d'excursionisme i de turisme, va donar una explicació sota el títol «Un turista en el país de

la marea», el dia 10 de març. El senyor Gurri comentà les diapositives en color sobre Bretanya i Normandia i l'itinerari es va desenrotllar sobre el paisatge, l'art, els costums i sobretot el mar de les antigues regions del nord-est de França, Saint Malo, Saint Michel i totes les ciutats del litoral bretó i normand van ésser comentades i fotografiades per la visió observadora del senyor Gurri, mestre dels itineraris no concorreguts pel turisme multitudinari. El conferenciant s'expressà amb facilitat de paraula i amb un humor anecdòtic molt amè que va merèixer la complaença de la nombrosa concurrència que va assistir a la sessió.

- El nostre consoci i vocal de la Secció de Ciències i Arts, Sr. Ramir Masdeu, dissertà el dia 17 de març sobre «Etimologia dels topònims Egara-Terrassa i el corònim Catalunya», durant la qual exposà les seves teories amb documentada i erudita relació. El nostre butlletí s'honra periòdicament amb les col·laboracions del Sr. Masdeu i degut a una seva observació, a partir del present número hem canviat l'etimologia del nom de Tarrasa en llengua castellana per el de Terrassa.

CAMPAMENT VACANCES

Projectant-se la celebració del pròxim Campament Social d'Alta Muntanya de Vacances 1967 a un lloc del Pirineu francès, es recomana als socis i simpatitzants que tinguin la intenció d'assistir-hi, la conveniència de proveir-se del corresponent passaport amb el degut temps d'anticipació.

GUIES DE SANT LLORENÇ

A disposició dels socis, a secretaria hi ha un nou lot de Guies de Sant Llorenç del Munt, de l'edició de l'any 1935.

BIBLIOTECA

S'ha adquirit:

«Pinturas Rupestres en Europa», per Herbert Kühn.

«Ermites i fonts Montserratines», editat per «Amics de Montserrat».

Secció d'Alta Muntanya**NÚRIA - PUIGMAL - NÚRIA**

El calendari de les nostres manifestacions socials s'ha nodrit amb una nova iniciativa d'auguris prometedors.

La 1.ª CURSA AMB ESQUIS AL PUIGMAL, celebrada el dia 19 de febrer sota l'organització de la SECCIO D'ALTA MUNTANYA ha evidenciat una vegada més, el fet de que a casa nostra hi ha gent entusiasta que cerca la pròpia satisfacció a través d'activitats quin comú denominador sobrepassa els límits de l'espectacularitat, per a situar-se el més prop possible del punt just de gravetat ideal reservat amb dilecció, a unes minories.

Participants i supervisors sumaren un bon nombre d'afiliats al nostre Centre, que a les vuit del matí d'aquell dia, formaren davant del Santuari de Núria amb l'afany uns i altres de dedicar la jornada a la pràctica d'una activitat muntanyenca realment bella i formativa.

En els cims espurnejats pels primers raigs de l'astre del dia, es divisava una densa fumarola. El torb, una vegada més faria acte de presència en aquestes muntanyes de Núria; bell espectacle visional però malefici pels que haurien de suportar durant l'ascensió, el batec de mil partícules de neu i l'udol seguit i a voltes esgarriós dels elements desenfrenats.

Deu equips prengueren la sortida; abundor de gent jove, cosa natural. Curtits tots, però, a l'empar d'un ininterromput i perseverant contacte amb la muntanya.

Individus específicament esquiadors, escaladors o simples muntanyencs, han demostrat un bon grau de preparació. Resulta al·ligonador el fet cada dia més accentuat, de que el nostre jovent persegueix l'afany de superar qualsevol desviació provocada per la pràctica abusiva d'una activitat determinada.

Sense que es manifesti de manera massa visible, periòdicament guanya adeptes el criteri de que la preparació per a la pràctica d'un muntanyisme integral, és el millor camí per a fruir amb tota plenitud, de les moltes manifestacions esplendoroses que el Creador ha posat a l'abast dels humans que cerquen la pau dels cims.

El Puigmal, la mola familiar que s'aixeca bruscament sobre la Vall de Núria fins als 2.913 metres, fou aconseguida per vuit equips.

Els blancs i suaus pendents de la coma dels Eugassers i els drets estreps de la serra del Borrut foren els dos itineraris escollits per a la pujada. El ràpid descens seguí indiscutiblement el traçat més curt: el Pluviomètre, Pla dels Eugassers i l'Embut.

Poc compta el temps emprat o la classificació obtinguda; allò important ha estat la participació desinteressada i sincera. Mai tan oportuns els principis olímpics.

A la fi, en la tranquil·litat de Núria, tothom content i satisfet, deixant-se acariciar per canviants raigs solars de diferents matisos, en un dia de regular bonança.

M. PLANCHAT

Guanyadors de la I Cursa Local d'Esquí de Muntanya, Núria-Puigmal-Núria

- 1er equip classificat: Benet Pagès - Josep Piera, 3 hores 31'
- 2on equip classificat: Josep M.ª Más - Jaume Roura, 3 h. 39'
- 3er equip classificat: Francesc Burgos - Frederic Bellots, 3 hores 40'.
- 4rt equip classificat: Baltasar Pineda - Antoni Sanahuja, 3 hores 41'.

Reunió General Reglamentària

Presidint el senyor Galofre, el passat dia 20 de gener se celebrà la Reunió General Reglamentària.

En breu memòria, el senyor secretari exposà les activitats portades a cap durant el passat exercici i el senyor tresorer va donar a conèixer l'estat de comptes de la secció. Seguidament es llegí la composició de la nova junta de la Secció, la qual està formada pels següents senyors:

President: *Sr. Jaume Galofre.*

Secretari: *Sr. Francesc Martínez.*

Tresorer: *Sr. Manuel Campos.*

Vocal del GESAM: *Sr. Angel Casanovas.*

Vocal d'Escalada: *Sr. Josep Piera.*

Vocal d'Espeleologia: *Sr. Jaume Fulladosa.*

Vocal de Material: *Sr. Joan Estella.*

Vocal de Propaganda: *Sr. Antoni Font.*

Vocals numeraris: *Sr. Pau Julià, Sr. Joan Batlle i Sr. Josep M.ª Soler.*

Finalment, el Sr. President en unes breus paraules exposà el programa a seguir durant el present any.

Secció de Fotografia

Els fotòmetres - I

Escollir i utilitzar un fotòmetre era tasca senzilla fins fa un temps. Hom comprava el millor fotòmetre que es podia aconseguir en el mercat, i després de llegir el llibret d'instruccions només calia posar mans a l'obra. Avui els dubtes es presenten abans de comprar la màquina fotogràfica, i, els que ens dediquem a la fotografia ens veiem sovint sotmesos a un sens fin de qüestions, com: Van bé els fotòmetres incorporats? Són aquests tan bons i menys costosos, que els fotòmetres incorporats que prenen la llum justa que passa per l'objectiu? Què és un fotòmetre incorporat? i és que aquest és inferior als fotòmetres de lectura reduïda, anomenats de tipus CdS, o «spot reading meters»? Es que els fotòmetres manuals (s'entén sense acoplament a l'aparell fotogràfic) ja no són els més precisos? I a totes aquestes incògnites hi hem de donar una contestació senzilla i útil, ja que trobar la màquina que encaixa millor a les necessitats, amb fotòmetre incorporat o sense, o bé amb fotòmetre independent no és pas suficient, ja que el que cal és valdre's de tots els sistemes baix un cri-

teri lo més real i pràctic possible.

Per exemple, l'ús d'un fotòmetre CdS «spot» (la majoria dels incorporats ho són d'aquest tipus) té una tècnica ben diferent que la que cal usar amb un fotòmetre manual. Hem de vigilar també, ja que algunes vegades si tant volem precisar la llum, l'objecte a fotografiar no s'hagi fet fonedís abans de disparar, o bé que prenem la llum amb aparells de lectura massa senzills que després no resultin precisos.

A fi de lligar un xic aquests dos caps, farem algunes observacions que voldria servissin d'orientació a tots aquells amics, molts del Centre, que m'han confiat els seus dubtes amb un excés de confiança potser. Haig d'afegir-hi, i no ho dic per a deslliurar-me de les observacions que puguin fer-me els més entesos, que, cap sistema és *perfecte*, ja que cada circumstància a fotografiar és diferent, i després, perquè la impressió d'un clixé no és sinó, el primer dels tres passos per aconseguir una fotografia tècnicament (deixem l'aspecte artístic) correcta. De moment ens pararem a veure, sense profunditzar, els dos ti-

pus més coneguts de medidors d'intensitat de llum i la seva utilització.

FOTOMETRES MANUALS

Encara que l'objecte primari de tot fotòmetre és determinar els temps d'exposició per aparells fotogràfics sense mitjans de mesura de llum, no podem oblidar d'altres avantatges dels de tipus manuals o independent. El millor fotòmetre manual cobreix un camp lluminós bastant més gran que el més bo dels fotòmetres acoplats; les seves graduacions són molt més precises i senceres, i poden també utilitzar-se per a diversos aparells fotogràfics. D'altra part, quan periòdicament cal ajustar-los, no ens veiem privats també de l'aparell fotogràfic. La majoria de fotòmetres manuals mideixen quasi el mateix angle mig d'il·luminació que en un objectiu corrent, pren. Alguns d'ells funcionen encara amb cèl·lules de seleni, alimentades per l'energia elèctrica produïda per la llum a mesurar. D'altres més moderns, resistents i sensibles porten els petits circuits de resistors, amb cèl·lules de sulfur de cadmi, i que abreujadament hem vist sovint per CdS (de l'anglès Cadmium Sulfide) van alimentats per una petita pila de mercuri. Cal tenir present ací i fer parèntesi, perquè qualsevol mesura X que suposem perfecta, ha d'ésser

modificada en utilitzar diferents objectius. Això és degut a que un objectiu GRAN ANGULAR està compost de molts elements, i, en conseqüència, la llum, abans no impressiona el material sensible ha sofert absorcions considerables, i el mateix passa quan hom es val del Teleobjectiu, en aquest cas per la llargada o distància entre l'ocular i la pel·lícula.

ALGUNS FOTOMETRES ACOPLATS

Dic alguns, perquè és difícil parlar-ne donada la quasi infinita varietat que hom té a l'abast, acoplats o inclosos a diferents aparells fotogràfics. Adhuc el tant conegut aparell professional LINHOF, tipus de premsa, en porta un. Tots els de tipus CdS, amb piles, com els de cèl·lula de seleni treballen exclusivament amb la llum incident o reflexada. Ambdós són exactes en precisió sempre que el camp lluminós és uniforme, però potser els de tipus CdS són generalment més capaços i poden apreciar nivells molt més baixos d'intensitat de llum que els de seleni. Alguns fotòmetres incorporats no tenen cap connexió amb l'aparell fotogràfic a que han estat adaptats, en tant, només ofereixen l'avantatge de tenir-los junts. D'altres tipus adaptables poden ésser sincronitzats a l'esfera de velocitats d'obturació, al

disparador, o determinar l'exposició de forma automàtica. Si el fotòmetre està adaptat ja de fàbrica, però no està darrera l'objectiu, produeix generalment un nivell de mesura per un camp visual semblant a la llargada focal de l'objectiu normal i en conseqüència, per aparells fotogràfics sense canvi d'objectiu el resultat serà més o menys correcte, si bé no pas tan precís com un de tipus independent. Ací, també hem de recordar el que hem dit abans, referent a si l'aparell fotogràfic té canvi d'òptica. Avui potser, els més perfectes, dins del tipus «incluït», són els que mideixen solament la llum que els proporcio-

na l'objectiu, car estan situats entre el material sensible i l'objectiu, a dins de l'aparell, amb un dispositiu electromecànic que esdevé un veritable prodigi de la tècnica, si tenim en compte el petit espai que hi ha entre objectiu i pla focal, i, que aquest fotòmetre s'ha d'apartar del centre òptic, en el moment en que l'obturador s'obre i deixa entrar la llum.

En el proper butlletí parlarem de les aplicacions pràctiques d'aquests dos tipus de mesuradors de llum, que són potser els més usuals.

Virgili VERA

PREMI PER A UN CONSOCI

El premi d'honor del Concurs Nacional de Fotografia de Muntanya, organitzat pel «Club Montañeros Celtas» de Vigo, en la seva XX edició, ha estat guanyat pel consoci senyor Manuel Planchat.

Excursions realitzades

- Excursió-visita als Monestirs de Poblet i Santes Creus, el dia 16 d'octubre, 22 assistents.
- Ascensió al Balandrau desde el Serrat (Vall de Ribas), el dia 30 d'octubre, per F. Estrada i M. Planchat.
- Ascensió al Cap del Boumort desde l'Estret de Prats, el dia 13 de novembre, per A. Garriga, M. Masip, M. Planchat i S. Prat.
- Excursió-visita al Monestir de Sant Benet de Bages, Castell de Balsereny i Santa Maria de l'Estany, el dia 20 de novembre, 15 assistents.
- Travessia Mura-Sant Cugat del Vallès, passant pel Montcau i Sant Llorenç, el dia 22 de gener, per A. Olivé i Ferran Lozano.

ESPELEOLOGIA

- «Avenç dels Puètons», el dia 9 d'octubre, per J. Estella, M. Garcia, A. Guerra, J. Busqueta, F. Flores i A. Grau.
- «Avenç Subils-Godoy», el dia 12 d'octubre, per el Grup espeleològic del CET conjuntament amb companys del ERE, del CEC i EDECA.
- «Avenç de l'Esplugu» el dia 23 d'octubre per J. Batlle, E. Prat, M. Sanchez, J. Prunés, R. Aranda, F. Rius, J. Busqueta i J. Fulladosa.
- «Avenç de la Codoleda», el dia 1.er de novembre, per J. Pastor, A. Altet i A. Font.
- Pràctiques del XII Curset Oficial de Tècnica d'Exploració Subterrània:
 - Dia 6 de novembre «Avenç de la Codoleda»
 - Dia 13 de novembre «Avenç dels Llambrics»
 - Dia 27 de novembre «Avenç del Esquerra».
- «Avenç del Llest», el dia 6 de novembre, per P. Margarit, A. Altet, J. Pastor i A. Font.
- «Avenç del Muronell», el dia 13 de novembre, per P. Margarit, J. Camí, A. Marquez, A. Font i amics.
- «Avenç del Davi», el dia 20 de novembre, per P. Margarit, D. Català, A. Altet, J. Camí, J. Pastor, J. Fulladosa, A. Font i amics.
- «Avenç del Castellsapera» el dia 4 de desembre, per A. Marquez, J. Ocaña, J. Camí, P. Margarit, D. Català, Cuadrat i A. Font.
- «Avenç de la Falconera» el dia 8 de desembre, per J. Ocaña, J. Camí, A. Marquez, M. Centelles, P. Blanch, A. Ruiz, J. Mongot, P. Buixasa i A. Font.
- «Avenç de les Pinasses» el dia 10 de desembre, per P. Margarit, J. Mongot, A. Marquez, M. Centelles, A. Ruiz, J. Camí, D. Català i Cuadrat.
- Instal·lació d'un pessebre a l'avenç de la Carbonera els dies 17 i 18 de desembre, per M. Centelles, J. Mongot, A. Ruiz, P. Blanch, P. Margarit, J. Batlle, J. Camí, E. Prat i A. Font.
- «Avenç del Club» el dia 15 de gener, per M. Centelles, P. Blanch, A. Ruiz, J. Mongot, J. Ocaña, J. Batlle, E. Prat, A. Font i amics.
- «Avenç de la Carbonera» amb motiu d'anar a treure el pessebre, el dia 22 de gener, per M. Centelles, J. Ruiz, P. Blanch, J. Vito, A. Font i amics.

«Avenç de l'Espluga» el dia 26 de febrer, per J. Ocana, P. Margarit, P. Buixasa, M. Centelles, J. Vito, D. Planas, J. Mongot i A. Font.

«Avenç del Club» el dia 5 de febrer, per J. Fulladosa, A. Garcia, C. Gracia i amics.

«Avenç dels Puetons d'Agulles» (Montserrat) el dia 11 de març, per Rius, Prunés, Batlle, Prat i Font.

«Avenç dels Puetons d'Agulles» (Montserrat) el dia 22 de març, per P. Blanch, M. Centelles, A. Ruiz, P. Margarit, J. Mongot i Ciscu.

Garraf

«Avenç Emili Sabater» (1.ª local) el dia 11 de febrer col·lectiva amb un total de 15 membres.

«Avenç dels Llambrics» el dia 12 de febrer, per J. Batlle, M. Centelles, J. Mongot, E. Prat, J. Plunes, Rius, A. Font i amics.

«Avenç de la Palla» el dia 12 de febrer (1.ª local), per J. Batlle i J. Prunés.

«Avenç dels Arbós» (1.ª local) el mateix dia, per J. Batlle.

ESCALADA (G.E.S.A.M)

Sant Llorenç del Munt

«PALLER DE LES FOGAROSSES» el dia 25 de setembre, via doble corda, per Joan, Valentí i Simon; Via normal Pepe.

«Castellasses» el dia 23 d'octubre, via Matalonga, per Joan i Valentí.

— «Paller de les Fogaroses» el dia 6 de novembre, en solitari per A. Grau.

Montserrat

«El Bisbe» per l'aresta GAM el dia 21 d'agost per A. Casanovas i G. Roca.

«El Lloro» el dia 21 d'agost, per F. Ullés i J. Galofre.

«El Lloro» el dia 21 d'agost, per F. Bellot i V. Ferrer .

«El Bisbe» el dia 21 d'agost, per F. Bellot i V. Ferrer.

«La Cadireta» Via GAM, per R. Vilalta i J. Serrat el dia 28 de setembre.

«Cavall de la Vall» el dia 30 de setembre, per J. Galofre, F. Ullés i J. Serrat.

- «El Cavall Bernat» per la Via «Puigmal» el dia 4 de setembre, per J. Galofre i A. Casanovas.
- «La Mòmia» per la Via «Haus-Estrems» 1.ª local el dia 18 de setembre, per F. Burgos, A. Casanovas, J. Galofre i V. Ferrer.
- «La Panxa del Bisbe» el dia 25 de setembre, colectiva amb un total de 10 assistents. Vocal: A. Casanovas.
- «La Momieta» per l'aresta GAM el dia 9 d'octubre 1.ª local, per A. Casanovas i A. Perxachs.
- «El trenca Barrals» per la Via normal el dia 16 d'octubre, per A. Casanovas i A. Perxachs.
- «La Panxa del Bisbe» (Via GESAM, 1.^a absoluta) el dia 16 d'octubre, per V. Ferrer, F. Burgos i J. Piera.
- «L'aresta de l'Arbret» el dia 23 d'octubre, per A. Perxachs i A. Casanovas.
- «Aresta de l'Arbret» i «Bessona Inferior», el dia 23 d'octubre, per V. Ferrer i J. Piera.
- «El Gorro Frigi» (Via Badalona), el dia 6 de novembre, per J. Serrat i amics.
- «La Prenyada» (Via Gómez) el dia 13 de novembre, per R. Vilalta, Maño i J. Serrat.
- «La Panxa del Bisbe» (Via Badalona, 1.ª local), per J. Galofré i J. Piera, el dia 13 de novembre.
- «La Bitlla», el dia 20 de novembre, per R. Vilalta i J. Piera.

Sots del Bach

- «La Roca Plana» el dia 2 d'octubre, primera absoluta per la Via «Casanovas-Perxachs».

Pedraforca

Primera ascensió hivernal a la directíssima «Anglada-Guillamon» en la paret nord del Pedraforca, els dies 6, 7 i 8 de gener, per Genís Roca i Angel Casanovas. (14 hores d'escalada efectiva, además d'un vivac en plena paret).

Serra del Montsec

- «Paret de les Bagasses - (Terradets)» els dies 31-1 i 2 de novembre 1.ª local per la directíssima «CADE», per A. Casanovas i A. Perxachs. J. Piera i F. Burgos (30 hores efectives d'escalada inclòs un vivac).

DECORACIÓN

ELLSA, S. A.

Carretera Martorell, 58

Teléfono 297 49 13

**CARLOS
ALTIMIRA**

Trabajos de Carpintería industrial y para la Construcción.
Especializado en la construcción de esquís de encargo.
Reparaciones y alquiler de esquís.

Carretera de Montcada, 59 - Teléfono 297 50 76

TERRASSA

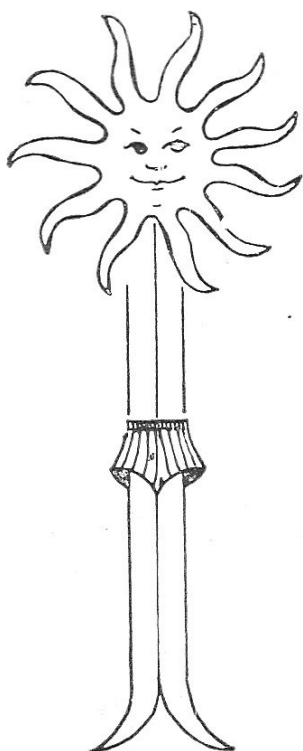
deportes **aneto**

Mayor, 36 - Teléfono 297 3047

se complace en ofrecer a su distinguida clientela sus secciones de deportes:

**FUTBOL - PATINAJE - PING-PONG - HOCKEY - TENIS - BALON-
CESTO - ALPINISMO - ESQUI - BOXEO - FRONTON - ARMERIA,
etc., etc.**

En nuestro comercio encontrará un extenso surtido de material nacional y extranjero a precios popularísimos con garantía de calidad

deportes alpinos

le ofrece
el mejor surtido en

TIENDAS CAMPING
SACOS DORMIR
COLCHONES NEUMATICOS
etc., etc.

RUTLLA, 31

TELÉF. 297 40 69

F O T O S

francino

Plaza España, 13

Teléfono 2972833

T E R R A S S A